

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

أ.م.د. أسو عمر مصطفى

aso.omar@chu.edu.iq

جامعة جرمو، كلية التربية، قسم اللغة الكردية

چرو ناصح فاتح

جامعة جرمو، كلية التربية، قسم اللغة الكردية / طالب ماجستير في الأدب

Chro.nash@chu.edu.iq

الكلمات المفتاحية: نقوش، نساء، شاعر، كزال ابراهيم

كيفية اقتباس البحث

مصطفى ، أسو عمر ، فاتح ، چرو ناصح ، الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر، مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية، آذار ٢٠٢٦، المجلد: ١٦، العدد: ٣.

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

مسجلة في
Registered ROAD

مفهرسة في
Indexed IASJ

**The Feminine Style in the Poems of Kazhal Ibrahim Kheder
Aso Omar Mustafa**

aso.omar@chu.edu.iq

**charamoo University, Faculty of Education, Department of Kurdish
Language**

chro Nasih Fatih

**charamoo University, Faculty of Education, Department of Kurdish
Language / MA Student in Literature**

Chro.nash@chu.edu.iq

Keywords : style, feminine, poet, Kajal Ibrahim Khdr

How To Cite This Article

Mustafa , Aso Omar , Fatih ,chro Nasih , The Feminine Style in the Poems of Kazhal Ibrahim Kheder ,Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, March 2026,Volume:16,Issue 3.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Abstract

This research entitled Female Style in Kejal Ibrahim Khadr's Poems is an attempt to present Kejal's poetry style as one of the female poet Feminine style is a significant aspect of stylistics in literature. There is no doubt that a female poet has her own unique literary style that distinguishes her from male poets. The most important reason for identifying women's poetry as separate from men's lies in their way of thinking, perception, and emotional expression.

The feminine style in poetry refers to the expression of feminine emotions in poetic form, and the act of writing about issues, struggles, and moods specific to women with the aim of raising awareness and showcasing the emotional experiences of the female gender. Among the prominent poets who, from the very beginning, have consciously sought to portray the true image of women is Ms. Kajal Ibrahim Khdr.

Kajal is a poet who has aimed to embody the voice of women, their language, their ideas, and their affirmation within the framework of her feelings and artistic expression. In her poetry collection, Ms. Kajal gracefully and clearly, with a distinctly feminine tone, discusses life, motherhood, crying, patience, rights, women's status, love, and many other subjects.

This study consists of two parts.

The first part discusses the concept of feminine style in poetry and its characteristics from a theoretical perspective, which includes:

- Feminism
- The role of motherhood
- Opposing the patriarchal system
- Nostalgia and returning to childhood
- Use of expressions and vocabulary related to the body and biological life of women
- Expressing romantic feelings toward the opposite gender
- Use of household imagery
- Emphasis on feminine voice and performance
- Representation of feminine tools
- Weaving emotions

The second part of the research identifies the feminine stylistic elements found in the poetry of Kajal Ibrahim Khdr according to the characteristics of feminine style

ملخص:

هذا البحث بعنوان الأسلوب الأنثوي في قصائد (كزال إبراهيم خدر) هو محاولة لتقديم أسلوب كه زال الشعري كأحد الشعارات النسائيات، الأسلوب الأنثوي فرع مهم من فنون الأدب، فلا شك أن للشاعرات في كتابة الأدب أنماطهن الفريدة التي تميز الرجال عن الشعر، أهم أسباب الاعتراف بالمرأة في الشعر هو في شكل التفكير والتفكير والرؤية، أسلوب المرأة في الشعر وسائل الكتابة. حول الأسئلة والقضايا الخاصة بالمرأة لغرض التعريف بالوعي والحساسيات الجنسانية من الشعراء المشاهير الذين كانوا على دراية بالمرأة الحقيقية الأستاذة كزال إبراهيم خدر شاعر أراد أصوات المرأة ولغة المرأة ومثلها العليا ودلائل الحياة في الشكل من العقل. وإحساسها وفننها، السيدة كزال في نظرها جميل وغني بلغة كاملة للمرأة دون سياق عن الحياة والأمومة والبكاء والعفو والحقوق ومكانة المرأة والحب وغيرها من المواضيع، تتكون هذه الدراسة من جزئين، الجزء الأول عن النقوش الشعرية. النسوية والملاح نظريا: "النسوية، دور الأمومة، مقاومة النظام

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

الذكوري، الحنين والعودة إلى الطفولة، استخدام عبارات وكلمات تتعلق بالجسد والحياة البيولوجية للمرأة، تعابير الحب للجنس الآخر، استخدام المواد المنزلية، تأمل النسوية، تسمية مادة الأنثوية، التردد" الجزء الثاني من الدراسة تحديد الأسلوب النسائي لشعر كزال ابراهيم خضر حسب خصائص الأسلوب الأنثوي.

شيوازی نانه له شيعرهکانی كهزأل ئیبراهیم خدر دا

پ.ی.د. ئاسۆ عومەر مستهفا

زانکۆی چەرموو. کۆلیژی پەرۆهردە بەشی کوردی

aso.omar@chu.edu.iq

چرو ناصح فاتح

زانکۆی چەرموو. کۆلیژی پەرۆهردە بەشی کوردی / قوتابی ماستەر ئەدەب

Chro.nash@chu.edu.iq

پوخته:

ئەم تویژینهوهیهبه ناونیشانی (شيوازی ژنانه له شيعرهکانی كهزأل ئیبراهیم خدردا) ههولێكه بۆ خستنهرووی شيوازی شيعری كهزأل وهك يهكێك له شاعیره ژنهكان، شيوازی ژنانه لقیكى گرنگی شيواز ناسیه له ئەدهبیاتدا گومانى تیدا نییه كه ژنانى شاعیره نوسینی ئەدهبیدا شيوازی تاییهت بهخۆی ههیه كه له شاعیری پیاو جیای دهكاتوه ، بیرکردنهوهو ئەندیشهو روانین گرنگترین هۆكارێكه بۆ ناسینهوهی شيعری ژنان و جیاکردنهوهی له شيعری پیاوان، شيوازی ژنانه لهشيعردا به واته دهبرینی ههستی ژنانه و نوسین لهسەر پرس و مزاجهکانی تاییهت به ژنان بهمهبهستی ناساندنی هۆشیاری و ههستهکانی رهگهزی میننه، لهو شاعیره دیارانهی ههه له سههتاوه زۆر وشیارانه مهبهستی بووه سیمای راستهقینهی ژن بناسینیت، خاتوو كهزأل ئیبراهیم خدره، كهزأل شاعیرێكه ویستویهتی دهنگی ژنان، زمانی ژنان، هزرهکانیان و بهلگاندنیان لهمهه ژیان بخاته چوارچێوهی هزر و ههست و هونهروهکویهوه، خاتوو كهزأل له دیوانهکهیدا زۆر بهجوانی و پاروهی به زمانیکی تهواو ژنانه بهبی گری و گوڵ باس لهچهمهکهکانی ژیان ، دایک، گریان، لیبوردن، ماف، پلهی ژن، خوشهویستی و زۆر بابتهی تر دهکات، ئەم تویژینهوهیه له دووبهش پێک دێت، بهشی یهکهمی: باسی شيوازی شيعری ژنانه دهکات و تاییهت مهنديیهکانی بهشيوهی تیوری دهخاتهروو كه ئەمانه: "فيمينیست، پۆلی دایکایهتی، بههنگاربوونهوهی سیستهمی

پیاوسالاری ،نۆستالژیک و گهرانهوه بۆ سهردهمی مندالی، بهکارهینانی زاراه و وشهی پهیهوهندیدار به جهستهو ژینانی بایولۆژیکی ژنانهوه، دهربرینی ههستی خوشهویستی بۆ رهگهزی بهرانبه، بهکارهینانی کههستهکانی ناو مال، کهک وهرگرتن له ئاواز و ئەدای سهر به رهگهزی ژنانه، ناوهینانی کههستهی ژنانه، چواندن، بهشی دووهمی تووژینهوهکه دیاریکردنی شیوازی ژنانهیه له شیعرهکانی کهزأل

ئیهراهم خدردا، به میتودی وهسفی شیکاری.

کلیله وشه: شیوازی، شیعری ژنانه، شاعیر، کهزأل ئیهراهم

پیشهکی:

ئهم تووژینهوهیه تیشک دهخاته سهر شیوازی ژنانه له شیعردا، به تایبهتی شیعرهکانی (کهزأل ئیهراهم خدر) چونکه دهقهکانی رهنگدانهوهی مینهیه و تیکهله لهگهله ههست و سۆز و دهررونی ژن و دیاردهکانی کۆمهلهگه و کیشه جوربهجۆرهکان ئاویتته بووه، بایهخی تووژینهوهکهش لهسهر شیوازی و زمانی تایبهتی مینهیه که چون لهشیعردا دهربراهوه گوزارشتی لیکراوه، که باس له ژن دهکرت له شیعردا ههمیشه له بییری خۆماندا بیرمان بۆ ئهوه دهچیت که شیعر بۆ ژن و جوانیهکانی و خوشهویستی و پیاوهلدانی نووسراوه، له کاتیکدا چهندی شاعیری ژمان ههیه که شیوازی تایبهت به خۆیان ههیه و پهیهوهسته به مینهبونیانهوه و چهندی وینهی جوان له شیعرهکانیادا بهدی دهکرت که تا ئیستا تووژینهوهی لهباروه نهکراوه، بۆیه پیوستی به تووژینهوه و دربوونهوهی زیاتره تاوهکوو بتوانریت پیکهاتهوه و شیوازهکی ئاشکرا بکرتیت، زورجار بههۆی ئهوهی کۆمهلهگه به نیکهتیفانه سهیری رۆلی ژنی کردوه وای کردوه له کۆندا شاعیرانی پیاو بۆ خستهرووی ئهوه شیوازه ژنانهیه له شیعردا وهکوو ئهکتریک رۆلی ژن و کهسایهتی ژنیان بینیه، تا وهکوو جولیهک به ژن و کۆمهلهگه بدن بهرهو گۆران، ئهههش له ئهنجامی ئاماده نهبوون و بیدهنگ بوونی بهشیکی کۆمهلهگه که ژنانه، بههۆی ئهوهی له کۆمهلهگی پیاو سالاریدا ئهستهم بووه که ژن بتوانریت گوزارشت له دهررون و خهسلت و تایبهتمهندییهکانی جیهانی خۆی بکات، بهلام له ناویشیادا ههمیشه کهسانیک سهریان ههلهداوه بویرانه لهو کۆت و بهندانهی که زورجار نهبیراو و نهبیستراو وههست پینهکراو بووه وهک تهلهیهک دانراوه بۆ ژنان خۆیان رزگاربهکن، توانیوانه به شیعرهکانیان پیناسهدهری خۆیان زمانی خۆیان بن، کهزأل ئیهراهمیش بهکیکه لهو ژنه شاعیرانه که توانیویهتی ههستی خۆی دهربرێ و پیناسهی خۆی و هاورهگهزهکانی خۆی بکات. بهشی یهکهمی تووژینهوهکه باس له شیوازی ژنانه دهکات بهشیوهی تیوری، بهشی دووهمی تووژینهوهکه سهلماندنی شیوازی ژنانهیه له شیعرهکانی کهزأل ئیهراهم خدردا.

ئامانجی توئزینهوهکه:

ئامانجی سههکی ئەم توئزینهوهیه سهلماندنێ شیوازی ژنانهیه له شیعههکانی (کهزأل ئیبراهیم خدر)دا که شیوازی تاییهت به مینهیی و یاخی بوون له سیستهمی پیاوسالاری و رهخهگرتن له نایهکسانی رهگهزی و به دهبرینیکی ژنانه، ئەنجامدانی توئزینهوهی لهم جوهرش بههای زاستی خوئی ههیه، چونکه لایهنیکی گرنکه له شیوازی شیعیری له ناو ئەدهبدا له شیعیری شاعیریکی وهک (کهزأل ئیبراهیم خدر)دا .

میتۆدی توئزینهوهکه:

ئهو میتۆدهی بهکارهینراوه له توئزینهوهکهدا میتۆدی (وهسف شیکاری)یه.

شیوازی ژنانه له شیعههکانی کهزأل ئیبراهیم خدردا

بهشی یهکهم: شیوازی شیعیری ژنانه:

شیوازی ژنانه یهکیکه له لقهکانی شیوازاناسی له ئەدهبدا، له شیعیری شاعیرانی ژن دهکۆلیتهوه ئهو شاعیرانهی که بهتهواوی زمان و ههست و بیرکردنهوه و دهبرینیان ژنانهیه، ژنان له سهدهی بیستهمهوه بهشیوهیهکی جدی هاتته ناو دنیای ئەدهبهوه، بهلام رۆلی ژن له ئەدهبباتدا له رابردوودا تنها ئهو رۆله بووه که پیاوان له دهقه ئەدهبیهکاندا پێیان بهخشیوه، چی له رۆمان و دراماکاندا بیته یان له شیعیرو پهخشان و هونهردا، بهلام ئهوهی جیی سهرنج و تیرامانه له قوناغه جوهرهجوهرهکانی شیعیری کوردیدا (مهستووهی ئهردهلان)ی لئ دهبرجیت ناویکی وا نایهته بهرچاو که دهنگیکی رهسهنی شیعیری ژنان بیته و ههتا سأللهکانی شهستی سهدهی بیستهم شیعیری ژنان بهوهی نیه و تاک و تهرا نهبیته دهنگی ژنه شاعیریکی نابیستی بهلام ((لهو میژووه به داوه واته له سهههتای ههفتاکانهوه ژنی شاعیر دهدهکهون و ورده ورده ژمارهیان زیاد دهکات، بهلام ئهو شاعیرانهش به ترسهوه پهنا دهبنه بهر شیعر و ئهو بویرییهیان تیدا بهدی ناگریته به راشکاوی بیته ناو رهوشهکهوه و بوونی خویمان بهسهلمینن))¹ ئەم دهنگانهش ههه له سهههتاوه به بویرییهوه تیکهله به رهوشهکه نهبوون ، ئەمانه چهند دهنگیکی لاواز و پهersh و بلاو بوون و ریچکهی شیوازی شیعیری پیاوانیان گرتبوو ئەمهش به واتای ئهوه دیت که دهنگیان ژنانه نهبوو و دهبریری خهه و ئازاری ژنان نهبوونه و رهنگدانهوهی کیشهو گهرفتهکانی ژنان نهبوون((بابهتهکانیان له وهصفی نیشتمان دیمهنی سروشت ولواندنهوهی مردوو نارهزایی دهبرین له ژبانی ههژاری و

¹ فیمینیزم له شیعیری کوردیدا کرمانجی خواروو، عهباس صالح عهبدوئلا، ١٤٦

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

ههندی شتی کۆمه لایهتی تیبیری نهکردووہ ((دیاره باری دواکهوتوووی شیعیری ژنان دهگهریتهوه بو ئهو بو دۆخهی که کۆمهلی تیدا بووه نووسهر (فرجینا وولف) دهلی: ((دهبی بارودۆخیکی وا بو ژن ههلهکوهیت بو ئهوهی بهرهمی باش بدن به دهستهوه))^٢ ژنی کوردیش بههۆی بارودۆخی کۆمه لایهتی و کۆمه لگه و داب و نه ریتی ئهو کاته که ریگر بوونه له خویندن و خویندهواری کچان، بۆیه بارودۆخیکی وای بو ههلهکهوتوووه که بهرهمیکی وا بخاته پروو نازارهکانی کیشه و گرفتهکانی دهبریت، بهلام تا رادهیهک ئاسایی بووه وهکوو پیاویک بنووسیت، بۆیه شاعیران ئهو ماوهیه دهنگیان پیاوانهیه، بهجۆریک ریچکهی شیعیری پیاوانیان گرتوووه که ههست به دهنگ و ههناسه و کهسیتی ژن ناکهیت و ئهگهر ناوی ئهو ژنه شاعیرانه لابه ریت ناویکی پیاوان بخهیته سهری شیعه رکانیان ئهوا نالیی ژن ئهو شیعه ری نووسیهوه، ههر بۆیه نهیتوانیهوه گوزارشت له واقعی راسته قینهی خۆی بکات دهست بو شته بقه کراوهکان به ریت، ئهو تیروانینه باوک سالاریهیی که کۆمه لگه سه پاندبووی به سه ر ژندا له رهنگدانهوهی له ناو ئه ده بيشدا هه بووه، چونکه ئه ده ب بابه تیکی دابراو نیه له کۆمه لگه، ئه مهش په یوهندی بهو بارودۆخه وه هه بووه که ژنان تیايدا بووه رهنگه زور ژن هه بویت که شاره زایه کی باشی هه بویت به لام به هۆی سلکردنه وه له داب و نه ریتی کۆمه لگه نهیتوانیبت دهنگی ژنانهی ده بریت ((ژن و سروشتی ژنانه ژن و نازاره میژوویه کانی به ردهوام به دریزی میژوو له مملاندان له گه ل دهو روه بهر، ژنی کورد که دهو ره دراوه به دهو روه ریکی ئه وتوی ئاینی و کلتووری و جفاکی، پتر له ژنانهی نه ته وه کانیت له نیو ئهو مملانیته دایه، بۆیه ده کری بلین ژنی کورد به ردهوام له شه ردايه بو مانه وه))^٤ ئه م دۆخه ی ژنانهی شاعیر وه کوو خۆی نه مایه وه به لکوو به گۆرانی کۆمه لگه و به ره و پيش چوونی خوینده وه اری ژنانیش له مهیدانی ئه ده بدا دهنگی ژنانهی خویان ده بری، شیوازی شیعیری ژنانه به شیعه رکانیان ه وه ده رکهوت، یه که مین گۆره پانیکیش که ژنان له هه موو جیهاندا هه ولیانداوه خویان تیدا بنوینن و باسی کیشه تابه ته کانی خویان و کۆمه لگه ی تیدا بکه ن ئه ده بیات بووه، شیوازی ژنانه ئهو شیوازه یه که هه رکه سه یک ئهو به ره مه مه بخوینیته وه بی ئه وه ی بزانیته نووسه ره که ی کیه ده زانیته ئه مه له لایهن شاعیریکی ژنه وه نووسراوه، ((بزوتته وه ی شیوازی ژنانه به به راورد کردنی ئهو ئه ده بیاته ی که ژن و پیاو به ره مه میان هیناوه، هه ول ده دات له جیاوازی زمانی ژن یان

^٢ هه مان سه رچاوه ی پيشوو، ١٤٦

^٣ دراسة فی کتابه النساء، فردينا وولف، ٢٤٥

^٤ به رهنگاری له شیعیری کوردیدا مه هاباد قه ره داغی به نمونه، سالار عوسمان، ١١٤

شيوازی ژن به بهرورد له گهڵ ژن تیبگات))^٥ هه‌نووکە له‌گه‌ڵ ئەو هه‌موو ئالوگۆرانه‌ی نێو ژیا‌نی کورده‌واربیدا کلتووری شارستانی‌هت و مۆدێرنیزم کاریگه‌ری هه‌بووه له ژیا‌نی تاکدا و تا راده‌یه‌کی به‌رچاو ژنا‌نی ئەدی‌یی کورد توانی‌وانه له سا‌لی (٢٠٠٠) به‌ملاوه بینه ده‌نگی‌کی ئازا و سه‌ربه‌خو‌یا‌نه‌ی ژنی رونا‌کی‌یری کورد، دیارترین و به‌ربلاوترین ئامرازیکیش که چینی ژنی ئەدی‌یی نو‌یی کورد بتوانی‌ت له ره‌هه‌نده‌وه با‌سی کیشه‌و گیرو گه‌رفته‌کانی بکات ژانری شیعری‌یه، شاعیرانی ژن تا راده‌یه‌ک له شو‌رشی ئەده‌بی خو‌یا‌ندا، پیشکه‌وتو‌ویان هه‌بووه که بتوانن له سینه‌ری ئەده‌بی پیا‌واندا ده‌ربازبن، بی لیکدانه‌وه‌ی پیا‌وانه گه‌شه به هزر و هه‌ستی ژنا‌نه‌ی خو‌ی بدات، شیوا‌زی ژنا‌نه کو‌مه‌لیک تایبه‌تمه‌ندی هه‌یه که بیکهاته‌ی شیعری‌یه‌که‌ی به‌وه دیاری ده‌کریت و شیده‌کریته‌وه: ١. فیمینیست:

ئهم جو‌ره له نووسین نو‌ییه و له سه‌ده‌ی رابردو‌دا هاته مه‌یدانی شیعرو ئەده‌به‌وه، به‌ره‌مه ئەده‌بی‌یه فیمینیستی‌ه‌کان ئەو نو‌سینانه‌ن که گو‌زارشت له دیدگا فیمینیستی‌ه‌کان ده‌کهن بو جیهان، باب‌ه‌تگه‌لی‌کی وه‌ک: توندوتی‌ژی دژی ژنان، جیا‌کاری سیکسی، مافی مرؤف، یه‌کسانی جینده‌ری، رزگاری که‌سی... هتد ده‌خه‌نه روو (نووسینی فیمینیست واته نووسین له‌سه‌ر کیشه و مه‌زاجی تایبه‌ته‌کانی ژنان به مه‌به‌ستی ناساندنی هو‌شیاری و هه‌ستیاری ژنان، باب‌ه‌ت و تایبه‌تی ژنان دۆخ و ئەزمونگه‌لی‌کن که ته‌نها ژنان له روانگه‌ی ده‌روونی و فیسۆلوجیه‌وه هه‌یا‌نه)^٦ ٢. تایبه‌تمه‌ندی جه‌سته‌یی:

له شیعری ژناندا به ده‌یان جار تووشی ئەو وشه‌و زارا‌وانه ده‌بین که تایبه‌تن به بوون و جه‌سته‌ی ژنا‌نه‌وه، ده‌توانین بلێن له بنه‌ره‌تا ئەگه‌ر جه‌سته‌ی ژنان به‌م شیوه‌ی که هه‌نووکە هه‌یه، له روانینی گشتیدا وه‌ک جه‌سته‌ی ژنان ده‌ناسریت نه‌بوا‌یه ئەم وشانه‌ش بوونیان نه‌ده‌بوو بو‌ نمونه: له باربردن، له‌بارچوون، کچ، کچینی، مینه‌یی، سو‌ری مانگانه، زه‌یسانی... هتد واته ژنان و جه‌سته‌ی ژنان به‌پرو‌سینسی‌کی دیاری‌کرا‌وا تیده‌په‌رن تاوه‌کو‌و ئەم ناوانان و پیناسه‌کردنا‌نه‌ش بینه دی، یه‌کی‌کی تر له تایبه‌تمه‌ندی‌یه سه‌ره‌کی‌یه‌کانی شیوا‌زی شیعری ژنا‌نه، ماوه‌ی دووگیانی و ده‌ربیرینی هه‌ستی دایکایه‌تی و چاو‌دێری‌کردنی مندال جیبه‌جیکردنی خواست و پێدا‌ویستی‌یه مادی و سو‌زاریه‌کانی مندال و هه‌ستکردن به به‌رپرسیاری‌تی ئەو تایبه‌تمه‌ندی‌یه‌یه که ته‌نها ژنان خو‌یان ده‌توانن گو‌زارشتی لێبکهن و له شیعره‌کانیا‌ندا ده‌ربیرن (ته‌نها خانمان توانای ئەوه‌یان هه‌یه له‌سه‌ر

^٥ شعر زنان ایران و سبک گویشی زنانه، غلامی حمید، بخشی زاده معصومه، ٤

^٦ سبک شناسی نظریه‌ها، رویکردها، روشا، محمود فتوحی، ٤٠٣

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

دووگیانی بنووسن و بارگرانی و قورسی کۆرپه ههلبگرن و کات لهگهڵ کۆرپه بهسهر بهرن)) دایکایهتی له باوهشکردنی کۆرپه و ماوهی شیرپیدان ئهوه ههسته ژنانیه که تنهها ژنان دهتوانن گوزارشتی لێ بکهن.

٣. بهرنگار بوونهوهی سیستمی پیاو سالاری:

له ئیستیا بههۆی پیشکھوتتی زۆرپه بوارهکانی ژیان و پیشکھوتتی لایهنی کۆمه لایهتی و سیاسی و ئابووری و پیشکھوتتی تهکنه لۆجیا شانبهشانی ئهوه گۆرانکاریانهی له زۆرپه کۆمه لگهکان و کۆمه لگه کوردیدا روویداوه کیشهو گرفتهکانی ژنانیش بهو هۆیهوه گۆرانی بهسهر هاتوه، ئهوه سنووردارییهی پیشوو نهماوه و له زۆرپه بوارهکاندا ده رگاکان به رووی ژناندا و لا بووه، بۆیه ژنان دهیان هۆیت بهشدارای کایه جیاوازهکانی سیاسهت و ئابووری و بازرگانی و زۆر شتی تر بکهن، بهلام له پیشووودا کیشه ی ژنان جیاوازتر بوو له سهردهمی ئیستا، ژن له کۆمه لگای رۆژه لاتیهکان کوردیش وهک بهشیک لهو کۆمه لگایانه به تاییهتی هه میشه وهک بوونهوه ریکی نامۆ و هاو لاتی پله دوو سهیرکراوه ، بۆیه ژنان بههۆی سه پاندنی سیستمی پیاو سالاری له زۆر لایهنی ژیانان سنووردار کرابوون، وهکوو نووسین خویندن و کارکردن به ئازادی ، ده رپرینی ههستی مینیهان و زۆر لایهنی دیکه ی ژیان، بۆیه ژن هه میشه ناچار بووه لهم نیهوندهدا شه ری ژنبوونی خۆی و ناسنامه که ی بکات، که ژالیش بههۆی ئه وهی زۆرێک له نووسینهکانی ده گه رپه توه بۆ کۆتاییهکانی سه ده ی بیسته م و سه ره تای سه ده ی ئیستا ، بۆیه شهیرهکانی رووبه روو بوونه وهی ئه م سیستمه بووه، نهک هه ر که ژال به لای شاعیره ژنهکانی تری ئه و قوناغه وه شهیره کراوته ئه و گوتار و په یامه ی هه لگری ئه و ئاماژه یه بێت که ئه ویش هاوشانی ره گه زه که ی تری و هه یچی لهو که متر نییه، خاوه نی شوناس و ناسنامه ی خۆیانن ، بۆیه زۆرپه ی نووسینهکانیان بیکهاتوه له رووبه روو بوونه وهی ئه و سیستمه و پانتاییه کی زۆری شهیرهکانیان داگیر کردوه ((بهشیک زۆری ناوه رۆکی شهیره یان په یوه سه ته به کیشه تاییه تهکانی ژنان و ره خنه گرتن له کۆمه لی پیاو سالاری و خسته رووی لایه نه کاریگه رهکانی چه ساندنه وهی ژنان له کۆمه لدا))^٤ زۆر جار ژنان زمانی شهیره یان کردۆته چه کێک بۆ رووبه روو بوونه وهی سیستمی پیاو سالاری و بیکه نه هۆکارێک بۆ کردنه وهی ئه و کۆتانه و تیکشاندنیان و کالبوونه وهی ئه و داب و نه ریه یی که رێگه بووه له ژنان له مافه رواکانیاندا ئازاد بن.

^٤ هه مان سه رچاوه ی پیشوو ، ٤٠٣

^٥ وینه ی پیاو له شهیرهکانی که ژال ئه ممه د و فروغی فروخزاد، سه نگر ناظم حسین، ٥

٤. دەرپرینی ههستی خۆشهویستی بۆ رهگهزی بهرانبهەر :

یهکیکی تر له تایبته‌مه‌ندییه‌کانی ژنان دەرپرینی ههستی خۆشهویستی و ئه‌وینه بۆ رهگهزی بهرانبهەر، راسته زۆریه‌ی شیعری ژنان ره‌خنه‌گرتته له داب و نه‌ریت و کۆمه‌لگه‌ی پیاوسالاری به‌لام ئه‌وان ههست به‌و راستیه‌ش ده‌کهن که له‌گه‌ل پیاواندا سۆز و خۆشه‌ویستی و ئه‌وین کۆیان ده‌کاته‌وه، ده‌زانن هه‌ر دوو ره‌گه‌ز ته‌واوکهری یه‌کترن و به‌بێ یه‌کتر ناژین، شاعیرانی ژن پانتاییه‌کی زۆری شیعرییان ئه‌م جۆره‌ی دەرپرینی ئه‌وینه‌یه بۆ ره‌گه‌زی بهرانبهەر، له کاتیکدا خۆشه‌وستی دەرپرین هه‌ستیکی ئالۆزه و هه‌رکه‌سه‌یک به‌شیه‌یه‌کی جیاواز دهریده‌بریت، جیاوازی دەرپرینیان له ره‌گه‌زی پیاو ئه‌وه‌یه که ئه‌مان جۆریک له ترس و شه‌رم ده‌بینه‌ریت به لایانه‌وه، به‌هۆی ئه‌و سنووره‌ی که بۆی دانراوه له کۆمه‌لگه‌و داب و نه‌ریت و خه‌زان، یاخوود زۆرجار ژنان به دەرپرینی ئه‌و هه‌سته‌یان ده‌یان‌ه‌وئێ خانیته‌ی خۆیان بۆ ره‌گه‌زی بهرانبهەر بخه‌نه‌ روو، ئه‌مه‌ش له‌شیعره‌کانی که‌ژا‌لدا به‌ روونی ده‌رده‌که‌وتیت که زۆرجار خۆی وه‌کوو بیری‌ه‌ک و ژنه جوتیاریک وینا کردووه و هه‌سته‌کانی خۆی وه‌کوو ژنی‌ک بۆ خۆشه‌ویسته‌که‌ی دەرپرینه‌وه .

٥. به‌کاره‌ینانی که‌ره‌سته‌ی ناو مأل

یهکیکی تر له تایبته‌مه‌ندییه‌کانی شیعری ژنان ئه‌وه‌یه که که‌ره‌سته‌کانی ناو مأل ده‌خه‌نه‌ خزمه‌تی شیوازی شیعریانه‌وه، به‌هۆی ئه‌وه‌ی ژنان ئه‌رکی پێک‌خه‌ستی مأل و خاوی‌نکردنه‌وه‌یان له‌سه‌ر زیاتر به‌رکه‌وتنیان هه‌یه له‌گه‌ل که‌ره‌سته‌کانی ماله‌وه، بۆیه سوود له‌و که‌ره‌ستانه ده‌بینن بۆ رازاندنه‌وه‌ی شیعره‌کانیان، به‌کاره‌ینانی وشه‌گه‌لی تایبته‌ی به‌و کارو چالاکیانه‌ی به‌ ئه‌رک و کاری ژنانه ناسراون بۆ نمونه :رستن،چنین، چیشته‌ لێنان،گه‌سک دان، جل شوشتن، خاوی‌نکردنه‌وه‌ی ناو مأل، یاخوود هه‌ندێ که‌ره‌سته‌و کالاً هه‌ن تایبته‌ن به‌ ژنان ئه‌وان زیاتر سوودی لێ ده‌بین و،خۆیان ده‌خه‌زێنه‌ نێو شیعری خانمانی شاعیر ، هه‌ندێ که‌ره‌سته و جل و به‌رگ و جوانکاری و بابته‌ی تری دوورمان و که‌ره‌سته‌ی تایبته‌ی به‌ ژنان هه‌ن که تایبته‌ به‌و ره‌گه‌زه، له شیوازی شیعری ژناندا جیه‌گی خۆی کردۆته‌وه و شیعره‌کانی خۆیان پێ رازاندۆته‌وه ئه‌و که‌ره‌ستانه‌ش وه‌کوو: (ته‌وقه،ده‌رزی، قۆچه، بازن، گواره، پاوانه،گه‌ردانه سوراو،کۆلوانه ،کراس، ...هتد)

٦. که‌لک وهرگرتن له ئاواز و ئه‌دای سه‌ر به ره‌گه‌زی ژنانه:

ژنان زۆرجار له‌کاتی قسه‌کردندا که‌لک له کۆمه‌لێک وشه و ده‌سته‌واژه وهرده‌گرن جیاوازه له شیوازی قسه‌کردنی پیاوان، ئه‌م شیوازی قسه‌کردنه خۆی هاویشته‌وته نێو شیوازی نووسین و شیعره‌کانیانه‌وه،بۆیه زۆرجار ئه‌گه‌ر بێتوو شیعری‌کمان بۆ بخویننه‌وه داوامان لێ بکه‌ن ره‌گه‌زی

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

شاعيرهكه بزنانين ئەوا بۆ وهلامدانەوهی دهتوانین وردبینهوه له ئاوازی ئەو شیوازە وامان لی دهکات به روونی بزنانین ئەمه شاعیریکی ژن ئەم شیعری نووسیوه، ههندی جۆری بانگ کردن، نزا یاخوود دهبرینی جۆریک له ههست و سۆز ئەمانه گومانته ناهیلن که شاعیرهکه ژنه، زۆر روونه که ئەم جۆره دهبرینهانه لای ههموو کوردیک به دهبرینیکی ژنانه و پر له سۆز و ههست دهزانریت به دهگمهن پیاویک دهبنیت که ئەک لهو دهستهواژانه وهبرگریته ئەوانهش: (دایکت کویری، منت بمری، دهسم بشکی...هتد) ئەم دهستهواژانه ژنان بۆ دهبرینی هاوخهمی سوودی لی وهردهگرن، له شیعری پیاواندا ئەم دهستهواژانه نابینرین، چونکه ئەم دهستهواژه و وشانه تایبهته به رهگهزی میننه و له شیعری ژناندا زۆر به فراوانی دهبنیریت.

بهشی دووم: دیاریکردنی شیوازی ژنانه له شیعرهکانی کهزأل ئیبراهیم خدر دا خانمه شاعیری کورد(کهزأل ئیبراهیم) یهکیکه لهو شاعیرانهی که زۆریک له دیوانه شیعرییهکهی شیوازی ژنانهی پهیرهو کردوه، خانمیتی ومینهبوون رهنگدانهوهیهکی زۆری به شیعرهکانیهوه ههیه، زۆریک له تایبهتمهندییهکانی نووسینی شیوازی ژنانهی له شیعرهکانیدا دهبنیریت، ئیمهش چهند نمونهیهک لهو شاعرانهی دهخهینه رووبه پئی ئە تایبهتمهندیانهی دیاریمان کردوه:

• رهخهنگرتن له سیستهمی پیاو سالاری:

باخچهی عهشق

له باخچهکانی عهشقا

سی گولت پيشكەش دهكەم

یهكه میان بۆ دهستت سهمای پئی بکهی

دووهمیان بۆ لئوت گۆرانی پئی بلئی

سیههمیان بۆ چاوت فرمیسهکانی پئی بسری

تا بزانی باخهکهی من

دهستیکی تیا نیه بۆ خوین رشتن

چاویکی تیا نیه بۆ گریان⁹

شاعیر لهم کۆپلهیهدا دهرخهری ئەو راستیهیه که ژن هههمیشه جوانی و نهرم و نیانی و میهرهسانی تیدا بهدی دهگریته و دووره لهههه توندو تیژییهک و تورهبوونیکی، به پێچهوانهوه دهیهوئیت ئەوه

⁹ دیوانی کهزأل ئیبراهیم خدر، کهزأل ئیبراهیم خدر، ۱۴۷

بليت كه پياوان ههميشه هوكارى شهر و خوین رشتن و ويرانکردن، ثم دهيهويت شيعرهكانى بکاته هوكارىك بو گهياندى دهنگى ناشتى و باسکردن و چارهسهرکردنى کيشهكان ، شاعير دهيهويت نهوه بخاته روو كه ههر نازاوو شهر و شورك روويداييت ههميشه ژن دوور بووه لهوهى كه نهخشهى بو كيشاييت، بهلكوو نهوه پياوه برياردهرى دهسلاتمو نوينهرى شهر و ناشتیه، له شيعريكى تردا رهخنه له رهمزه تائيهكان و داب و نهريت دهگرى:

هيزى ههموو پهنجهكانت بهكارينه
گرى لهچكهكم بكهروه
نهوه پهرده پوشه بشكينه
جوانيهكانى ون كردوو
ههموو تالهكانى قزمى بوخوى
زيندانى كردوو (ل ۱۲)

(كهزأل) ليردا رهخنه له تائين و لهچك دهگرى و لهچكى به پهردهيهكى سهپينراو داناوه بهسهر ژنانهوه، پى وايه بووته هوى داپوشينى جوانيهكانى و پرچهكانى زيندانى كردوو، وهك روونه لهچك وهكوو رهمزيكى تائينى بهسهر ژنانى موسلماندا دانراوه، بهلام شاعير هاتوو ياخى له كوملهنگه و تائين و داب و نهريت لهچكى به زيندان چواندوه كه بهزور سهپينراييه سهر ژنان و ناشرين دهري خستين، (كهزأل) به بوئيريهوه وشهكان بهكار دههينيت، دياره نهمه كارىكى وا تاسان نييه له كوملهنگهيهكى پياو سالارى پابهند به نهريت و تائين، نهگهر ژنيك خاوهنى بوئيرى و نازايهتیهكى زور نهبيت ناتوانيت بهمجوره نارهبزيهتى دهبريت، له شوئينيكى ديكدا به جورىكى تر رهخنه دهگرى له پياوانى كوملهنگهكهى كه بوونهته هوى چهوساندنهوى ژنان، تا وياي لنيكهن تاوات بهوه بخوازن كه پياوانيش بو يهكجارش بيت له جيگهى ژن بوونايه و ههستيان بهو نازار و خهमे بكردايه كه له نهجمى چهوساندنهوه و پيشيلکردنى مافهكانيان له لايهن پياوانهوه تووشى بوون:

• فيمينست:

تاواتم بوو

توژن بوويتايه و منيش پياو

بهلام جياوازيهك نهبوو

نهوكاته من قوم دهچهوساندنهوه (ل ۸)

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

شاعیر لیڤردا دهیویت ئەو ههسته ژنانهی خۆی که پێیدا تیپه‌ریوه و نازاری بینیوه به‌دهست رهگهزی به‌رانبه‌ر و کۆمه‌لگه‌ی پیاو سالاری داب و نه‌ریت و ئەو جیاوازییه‌ی به‌هۆی ئەوه‌ی که ئەم ژنه به‌رانبه‌ری کراوه له زۆریه‌ی بواره‌کاندا و له زۆر شت بیه‌ش کراوه، بۆیه ئاوات به‌وه ده‌خوایێ که پیاویش وه‌کوو ژن به‌وه هه‌سته‌دا تیپه‌ریبایه ئەو هه‌سته‌ی تاقیکردایه‌ته‌وه که ژنان چۆن له لایهن پیاوانه‌وه چه‌وسینراونه‌ته‌وه و له چه‌ندین ماف بیه‌ش کراون و نازاریان چه‌شته‌وه و خه‌میان خواردووه تا به‌وه بگه‌ن ئاوات به‌وه بخوازن، شاعیر به‌م جوړه ره‌خنه‌ی له کۆمه‌لگه‌ی پیاو سالاری گرتووه، به‌لام شاعیر هرچه‌نده چه‌وسینراوته‌وه له لایهن پیاوانه‌وه ئەوه‌شی ده‌رخستووه که ئەم ره‌گی چه‌وساندنه‌وه‌یه وه‌کوو به‌شیک بیت له کۆمه‌لگه‌ و پیاوان به‌وه شیوه په‌روه‌ده کرابن به‌وه‌ی ئەگه‌ر ژنان خو‌شیان پیاو بوونایه به هه‌مان شیوه ئەوانیش هه‌لده‌ستان به‌وه کاری نازاردان و چه‌وساندنه‌وه‌یه، واته ره‌خنه‌که‌ی شاعیر له خودی ئەو ده‌سه‌لاته‌یه که له لایهن کۆمه‌له‌وه به پیاو دراوه، شاعیر چه‌وساندنه‌وه‌ی ژنان ده‌باته سه‌ر دۆخه کۆنه‌که‌ی خۆی که باوک سالاریه‌یه، واته لهو کاته‌وه‌ی ده‌سه‌لات به‌دهست پیاوه‌وه‌یه ژن ده‌چه‌وسینیته‌وه، واته جیاوازییه‌که له نیوان ره‌گه‌زدا نییه به‌لکه‌وه له ده‌سه‌لات دایه که له ده‌ستی پیاو دایه لهو رووه (رامان سلدن) ده‌لی ((باوک سالاری ژن به‌په‌یه‌که نزمتر له پیاو داده‌نی و وه‌کوو پیاویکی ناتهاو هه‌لسوکه‌وت له‌گه‌ل ژندا ده‌کات)) له شیعریکی تردا دیسانه‌وه هه‌لده‌ستیت به ره‌خنه‌گرتن لهو نه‌ریته‌ی کۆمه‌لگه که پێیان عه‌یب بووه مندالی کچ بلاوینریته‌وه و نازی هه‌لبگرن ده‌لی:

کەس هینده‌ی دایکانی ولاته‌که‌م

رقیان له ماچکردن نییه

چونکه به‌دریژی ته‌مه‌نیان فیر نه‌بوون

باوکه‌کان ماچیان بکه‌ن (ل ٢٤)

(که‌زأل) وه‌کوو خانمیک باش لهو هه‌سته‌ی کچانی ولاته‌که‌ی گه‌شیتووه بۆیه به‌م جوړه هه‌ستیانی له‌م شیعهدا ده‌رییوه که کچان هه‌میشه پێویستیان به‌لاواندنه‌وه و گرنگی پێدانه له لایهن باوکیانه‌وه، به‌لام شاعیر زمانی ره‌خنه‌ی رووبه‌رووی باوکانی ولاته‌که‌ی کردووه، به‌وه‌ی که سۆز و خو‌شه‌ویستیان به‌کچه‌کانیان نه‌داوه ماچیان نه‌کردوون و ده‌ستی سۆز و خو‌شه‌ویستیان به‌پرچیاندانه‌هیناوه، بۆیه ئەمه‌ وای کردووه وه‌کوو گرێه‌کی ده‌روونی له ناخی ژناندا بمینیته‌وه به‌وه‌ی ته‌نانه‌ت کاتیک خو‌شی بووه‌ته دایک رقی له ماچ و گرنگی پێدان به منداله‌که‌شی بیت، چونکه دایک له کۆمه‌لگه‌ی کورده‌واریدا خۆی قوربانیه‌یه و له پال ئەوه‌ی که خۆی قوربانیه‌یه

^{١٠} النظرية الادبية المعاصرة، رامان سلدن، ١٩٢

قوربانیش پهروورده دهکات، دایک خوئی لهناو خیزانیکی باوک سالار گهوره بووه، خوئی هیچ پهرووردهیهکی باشی نهبووه و به بهردهوامی له ژیر هه رهشه و گوره شهدا بووه، سۆز و نازی پینه دراوه له لایهن باوک و براو میردهوه، بهلکوو به پیچهوانهوه به بهردهوامی چهوسینراوه تهوه، کهوابوو ناکریت چاوهروانی ئهوهی لی بکریت که دایکیکی میهره بانی لی دهر بچیت، چونکه کهسێک که خوئی سۆزی نه بیینی بیت ناتوانی سۆز و خو شهویستی بنوینیت، له شیعریکی تردا به جوریکی تر رهخنه دهگرئ و دهلی:

• رهخنه گرتن سیسته می پیاو سالاری:

دهستت مه هینه به قژما

جیگهی دهستت نابیتهوه

پر پریهتی له چه پوکاکانی دایکم و

گۆچانه کههی دهستی باوکم (ل ۹۹)

کهزأل بهم شیعره دهیهوئ ئه وهست و باره دهر وونیه بخت روو که ژنان له مندالیهوه بههوی توندو تیژی ئه ندامانی خیزانه کهیهوه رووبه رووی بوتهوه، ئه م جارهیان رهخنهی تنهها له رهگهزی نیر نییه بهتهنها، بهلکوو رهخنه له دایکیکی دهگریت که وهکوو ژنیك بووته بهشیک لهو داب و نه ریتهی که ژنان بههویهوه دهچه سینریتهوه، بویه پاشماوهی ئه و زهر و زهنگهی کومه لگه خاوه نییه تی به جهستهی ژنهوه دیاره، هه ره جهستهی ژن بووه له ژیر هیرش و توندوتیژیدا له کارخراوه، بویه جهستهی ئه و شوینیکی تیدا نییه بو حهسانهوه، له کاتیکدا له دۆخیکی ئارام و حهساوه شدا بیت، یادی ئه و رۆژانهی بیر ناچیتهوه که له ژیر زهر و زهنگدا چی بهسه ره هاتوه، له کاتی ئاسووده شدا ئه م له رووه دهر وونیه کهوه کهسێکی رووخاو و زامداره، له بهر ئه وه شوینیک نییه بو خو شهویستی له جهستهی ئه مدا، ههتا له رووی و نازهوه ژیان له گه ل خو شهویسته کهیدا بگوزهرینئ، شاعیر له جیگه ییهکی دیکه دا دیسانهوه وهکوو کچیک رهخنه له هاو رهگهزی خوئی دهگریت که دایکایتی چون ژیا نی سنوردار کردوه و له ژیر ناوی عه بییهی داب و نه ریت له زور مافی بووه و له زور خو شی ژیا نی بیبهش بووه وهکوو کچیک دهلی:

• فیمینست و رهخنه گرتن له سیسته می پیاو سالاری و دایکایه تیکردن:

بیرمه ئیستاش که منال بووم

دایکم پهنجهی شایه تمانی راده وهشاندا

به دهنگی بهرز پیی دهوتم:

ئهتو کچی مه چۆ بو ئهوی شهرمه

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

بو ئەولايەش شورەبە

نەكەى بچى؟

كە گەورەبووم

پەنجەكانت فەريان كردم

ئەو پەنجەبە ھەر بشكێنم

لە كچەكەمى راوەشێنم (ل ۲۱)

دايكايەتى كردن و بەخشینی ئارامى و ئاسوودەبى و پالپشتىكردن تايبەتمەندىبەكى شىوازى شىعرى ژنانەبە، شاعیر لێردا دەبەوێت ڕووبەرۆوى ئەو نەرىتە بێتەو و ئەو بەندە بشكێنیت كە بەناوى شەرم و شوورەبى لە ملى كچان كراو، ئەو دەبەوێت دايكێك بێت پێچەوانەى دايكى خۆى و ولاتەكەى ھەست و سۆز و ئارامى و ئاسوودەبى و ھەستى دلنیاى و پشت و پەنابوون بە كچەكەى ببەخشیت، نەك تۆى ترس و شەرم و شوورەبى لە دلیدا بڕوونیت، شاعیر لە شونىكى دیکەدا دەبەوێت مێژووى خەم و ئازارى ژنان دەربیریت:

• رەخنەگرتن لە سىستەمى پیاو سالارى:

ئای تارمايى تۆ دەزانى

ژن چ بوونەوهرىكە غەمگین

دەزانى ژن

چ ئادەمیزادىكە رەنگین

ئیمە ھەموو ڕۆژى

پرچى جوان و نەشمیلەمان

وھكوو گەلای پایز ھەلدەوهرى

چاوى فرمیسكمان ھەمیشە

چۆراوگەى خوینی لێدەرژى

مێژووى ژنیتیمان پرە

لە ھەنسك و گریان (ل ۱۷۶ - ۱۷۷)

(كەزأل) لێردا دەبەوێت بە دروستکردنى دىالوگىك لەگەل تارمايى كە شتىكى ناديار و نەبىنراو، شاعیر دەبەوێت لە رینگەى قسەكردن بو تارمايى و دەردە دلکردن لە گەلیدا ئەو راستىبە بخاتە ڕوو كە ژنان ھاودەمىكیان نىبە بو گوێگرتن و خەمخۆرىكیان نىبە خەمەكانى دلان لای بگێرنەو، بۆبە ناچار پەنا دەباتە بەر ئەووى كە لەگەل تارمايى دەست بە دەردە دل بكات و خەم

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

و نازارەکانی ژانی بۆ بگێریتەوه، بە بەکارهێنانی دەستەواژە (ئای تارمایی) دەیهویت بە ئەداییهکی ژانە ئەو خەم و ناسۆریانەیی ژان بگێریتەوه که بە درێژی میژوو پێیدا تێپەریوون، ئەم جوۆی گێرانەوهی شیعری ژان دەردەخات لە کاتی نارهزایی دەبرین لە بارودۆخێک، شاعیر لەگەڵ بەردەوامی دان بە گێرانەوهکە لەگەڵ تارمایی باس لەوه دەکات که ژان هەرچەندە پرن لە رەنگ و گەشاهویی و میهرهانی، بەلام هەمیشە خەم و نازار و فرمیسک بەشیانە و بەهۆیهوه جوانیهکانیان لە دەست دەدن، شاعیر وەک وو ژنیک شیعەرەکانی رەنگدانەوهی ژنیتی و مینەبونیتی :

• فیمینست:

ئێستا لە راوچیهک دەچیت

هەندئ جار وهك گیانلهبهریکی درندهو

هەندئ جاریش وهك بالندهیهکی بێدەسەلات

سەیری جەستەیی ژنیتیم دەکەیت

بۆیه زۆرجار وا گەرەکتە

بە چەقۆ سەرم بېریت

هەندئ جاریش

بەگۆله چاوترسینم بکەیت!؟

حەز دەکەم بزانی

من هاوڕێی ئەو شۆره ژانەم

که چۆن جورئەتیا

بە ئاگری دۆزەخا کردوو

تۆپەلی خۆلەمیشیان

بە یادگاری جیهیشت!؟ (ل ۱۰۶)

(کهزأل) وەک وو ژنیک دەیهویت نارهزایی دەبریت بەرانبەر ئەو نازار و ئەشکەنجەدانەیی که بەرانبەر بە ژن دەکرت، لە لایەن پیا و و کۆمەڵگەوه که چۆن وەک وو راوچیهک کهوتوونەتە گیانی ژن و دەیانەویت دەستەمۆی بکەن، بەلام (کهزأل) زۆر بە بۆیرییهوه ئەوه رەت دەکاتەوه که ئەو کاره بچیتە سەر و باس لەوه دەکات که هاودەمی ئەو شۆره ژانەیه که بەهۆی نازار و ئەشکەنجەیی پیاوانەوه ژانیا لە خویان وەرگرتوتەوه، چونکه نهیان وێستوووه ببنه ژێردەسته و

دهسته مۆی پیاوی ستمکار، لیرهدا شاعیر وهک و ژنیک نایهویت خۆی له نازار و خهمی ژنانی
ولاته که هی جیا بکاتهوه:

تایبه تمهندی جهستهیی:

به پاکیزهیی له دایک بووین و

نهمانتوانی پاکیتی خۆمان بنووسینهوه

چاوئیک نییه بۆ عهشق و

دلئیک نییه بۆ خوشهویستی

ناچارین بهم خاکه بلین مالئاوا (ل ۹-۱۰)

(پاکیزهیی، پاکیتی) ئهو دهستهواژانهن که تایبهتن به رهگهزی مینی و جهستهی می، کچ له
کومه لگای ئیمه ههر لهو کاتهی تهمنی دهگاته ههشت بۆ نو سال ئیتر له هاوته مهن و کور جیا
دهکریتهوه و به گویندا دهچرپینن که تو کچی و ده بییت ئاگات له خۆت بیت ناموس و شهرفی
خیزانه کهت بپاریزی، ئهم باسکردنی پاکیتی و پاراستی شهرف و ناموس بووته که رهستهیهک
به شیوهیهکی بهرچاو له شیعری شاعیراندا رنگی داوتهوه و ژنانی شاعیر وهک تایبه تمهندییهکی
شیعری ژنانه گوزارشتیان لیکردوه، کهزأل باس لهوه دهکات ههچهنده به پاکیتی بوون به لام
نهیانتهوانیوه وهکوو ژنیک پاکیتیان بنووسنهوه، به هۆی ئهوهی خاکه که هی ئهو پره له تانه و
تهنه شهر پره له گومان و پره له باسکردنی عهیب و دروستکردنی چه ندين تانه و ته شهر بۆ ژن
لهبری عهشق و خوشهویستی و پال پشتی کردنی، بۆیه بیهیا بووه لهو خاکه هی ئهو چونکه
شونینکی نهماوه بۆ ژیانکردن ژنان، زورچار شاعیر به هۆی بی هیوابوون لهو بارودۆخه ی ئیستای
ههولئ گهرانهوه بۆ سهردهمی مندالی:

گهرانهوه بۆ سهردهمی مندالی

دهمهویت برۆم و

واز له خوشهویستی و مهرگ بینم

بۆ بوو که شووشهیهک تیر بگرم

تا کوو رۆحی مندالمی

تیدا زیندوو بکه مهوه..! (خدر، ۲۰۱۵، ۲۹۰-۲۹۱)

کهزأل لهم شیعرهدا دهیهویت بگهریتهوه سهردهمی مندالی، چونکه ژیانی مندالی پره له خوشی و
شادی و بزه و بیگهردی و میهره بانی، بۆیه ئهو رازییه به گریان و نارعهتی ئهو قوناغه ی، ئهو
دهزانیت ئهوکات گریان بۆ ئامرازکی یاری کچانه و ئاوات خواستن بۆی چهن ناخۆش بووه به لام

ئەوش دەزانیت تاکە خەمی گەورەى مندال ئەو بوو، نەك وەكوو ئیستا چەندین ئەركی قورسی ژانە و بەرگەگرتتی ئازار و نارەحتیەکانی دەوروبەر و کۆمەلگە و خیزان، زۆرجار ئەو روودەدات کە ژان بەگەرنەو بو سەردەمی مندالی لەبەر ئەو سەردەمی مندالی قوناغیکی پر لە سادەیی و جوانیە خاسیتی ژانی نیو سروشتی هەیه، لە راستیدا گەرانەو بو سەردەمی مندالی زۆرجار گەرانەو بو کۆمەل و یارییە سادەکانی قوناغی مندالی، بئ هیوابوون لە واقع و بەرپرسیاریتییە قوناغی پیگەشتن وا لە شاعیر دەکات بو دەربازبوون لەم حالەتە هەولێ گەرانەو بو سەردەمی مندالی بدات، (کهزأل) لە شوینیکی دیکەدا بەم جۆرە دەگەرنەو سەردەمی مندالی:

• باسکردنی یادووری مندالی تیکەل بەشیواری ژانە :

بەمندالی دایکم پرچی بو دەهۆنیمەو و

بەیانیکیش پرچی باران

دایکم فرمیسکەکانی لەسەر سەرم دەورین و

بارانیش جۆگەى شیعری دەنوسیهو

دایکم جوتی بازنی دەکرده دەستم و

بارانیش لە جۆلانەى شەپۆلەکانیدا

سەمای بو وەنەوشەو درەخت دەکرد

لە دوایدا هەردوکیان

بوونە دوو دلدارى

میوانی دایکم و باران و

خەونى شیعیر

ئاسمانیان پرکرد لە میهر (ل ٣٢٣)

(کهزأل ئیبراهیم) شاعیریکی تاکرەو و زمانیکی تایبەتی خۆی هەیه، وشەى شرین لە دلا، ئەو کچی لادنی، بەو هۆیەو ئەبیین کە سروشت و ژیان و نەرتی لادنی بە شیعەرەکانیەو دیارە، زۆریەى هۆنراوەکانی گەتوگۆ دەکەن لەگەل سروشتا، جگە لەمە باسکردن لە قوناغی مندالی و تیکەلکردنی خەمەکانی دایکی لەو قوناغەدا، بەکارهینانی ئامرازەکانی رازاندنەو لە شیعردا وەکوو (بازن) تایبەتمەندیی شیعری ژانەى کهزأل دەردەخەن، بەکارهینانی ئامرازەکانی رازاندنەو بە شیوەیەکی بەرچاو لە لایەن کهزألەو بەکارهینراوە، چەند دەستەواژەیهکی دیکەى بەکارهیناوە کە شیوازیکى تەواو ژانەیه لەوانە (هۆنیمەو پرچی) کە جۆریک لە بەستنی پرچی کچانە زۆرجار لە

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

لايەن داىكىانەوہ بۆيان دەھۆرنىتەوہ بە بەخشىنى سۆز و خۆشەويستىيەوہ، ئەمىش دەرخەرى ھەنگرتى بەرپرسىيارىتتە لەلايەن داىكەوہ بۆ رۆلەكەى، ئەم خۆشەويستىيەى داىك بۆ رۆلەكەى كرىدۆتە ھۆكارىك بۆ دەرىپىنى خۆشەويستى بۆ رەگەزى بەرانبەر: دەرىپىنى ھەستى خۆشەويستى تىكەل بە ھەستى داىكايەتى:

لە پروانىنى چاوەكانت

كە سەيرى چاوانت دەكەم

وا ھەست دەكەم

يارى لەگەل كچەكەم دەكەم

ئەو ساتانەى دەلى داىە

با تىر سەيرى چاوى يەك كەين

ناخۆ كاممان پىش ئەوى تر

چاوەكانى دەتروكىنى

يارىيەكە دەدۆرىنى (ل ۱۰۰)

شيعرەكانى (كەزأل) سادە بەلام پىر مانا رەگەزى عشقانى ژنىكى كورد دەردەخات ، لەم كۆپلەيەدا دەيەويت ئەو ھەستى پاكى داىكايەتتە دەربخات كە داىك بۆ مندالەكەى ھەيەتى، ئەو ھەست و جۆش و خرۆشەى داىك لەكاتى يارى كردن لەگەل جگەرگۆشەكەى بەسەرى دەبات دىت ئەو ھەستە پاك و پىر لە مېھربانىيە دەچۆننئە چاوى خۆشەويستەكەى، دەيەويت لەو رىنگەيەوہ ھەستى پاكى خۆشەويستى خۆى بسەلمىنئە بۆ خۆشەويستەكەى، واتە وەكوو چۆن داىكىك مندالەكەى خۆش دەويت و ئاگای لىيەتى ئەمىش بەھەمان شىوہى ئەو واىە، واتە شاعىر لىرەدا بۆ پىاوى خەونەكانى دەبىتە داىك، لە شۆينىكى دىكەدا شاعىر خۆشەويستەكەى دەباتە ئاستى شىخىك و خۆشى وەكوو كچە گاورىك:

دەرىپىنى ھەستى خۆشەويستى:

لەو رۆژەوہ دەستەكانى تۆم ناسىوہ

دەست ھىچ شىخىك ماچ ناكەم

ھەر بەتەنيا تۆ شىخم بەو

من كچە گاور

ھەر بەتەنيا

تۆ دەرويشەكەى رۆحم بەو

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٣

منیش تهکیه ی زکرو نرات (ل ۵)

(کهزأل) شاعیری دلداری و خوشهویستی و دهربرینی هستی خوشهویستی بۆ رهگهزی بهرانبر تایبته مندیبیهکی تری شیعی ژنانه، دیوانهکی کهزألش بهشیویهکی فراوان لهم جوره شیعی تیادا بهدی دهکرت، له کومهله شیعهکانی نرخی دلداری و خوشهویستی بهدی دهکرت، خوشهویستییهکی که نوقم بووه له راستگویی و جوانی و قوربانیدانی ژنانه، پیاوی عاشقیش لهم دهقدا دهبیتته سوڤیهک له پلهی رابهدا لای شاعیر، عاشق جیاوازی گهورهی ههیه و گهوره و پهرستراوه، ئهویش گهورهیی خوشهویستی و پهوهندی دوانهییانه تا ئاستی تواندنهوه، لهگهله ئهوه ههموو خوشهویستییهکی که ژنان بۆ رهگهزی بهرانبر ههیه بهلام دیسانهوه بیرى ئهوه ترس و شهرمه ی کومهلگهیان دیتهوه (کهزأل) یش ئهم ههسته ی له ریگه ی دهربرینی زمانی خویهوه ئهوه ترس و شهرمه ی کچانی ولاتهکیه دهربرى:

• فیمینست و رهخنهگرتن له سیسته می پیاوسالاری:

من و شاعیریکی پیاو

دوو پارچه شیعرمان نووسی

ئهوه شعریکی تهه بۆ کچیک

منیش کۆپلهیهکی بۆ کوریک

کورهکه هونراوهکهمی برد

به هاوریکانی نیشاندا

ههموو کردیان به گۆرانی

کچهکه خستیه کهنتورهکی

توند کلیلی دا؟! (ل ۱۱۱ - ۱۱۲)

(کهزأل) لهم شیعهدا دهیهویت ئهوه هستی ترس و شهرمه بخاته روو که کچانی ولاتهکیه دهیشارنهوه، بههوی داب و نهریتی کومهلگهوه، ئهمهش به بهراوردکردنی خوشهویستی کوریک بۆ کچیک و خوشهویستی کچیک بۆ کوریک پیشانی داوه، چونکه کاتیک کچیک کوریک خوش دهویت به شاروهیی و بهبی ئهوهی به هیچ کهسیکی چواردهوری و هاوریکانی بلت، له ترسی ئهوه کۆت و سنورهی که داب و نهریت بۆ کچانی داناوه، بهلام به پینچهوانهوه ئهگهر کوران کهسیکیان خوش بویت به ئاشکرا دهلین به بی ترس وسلکردنهوه له کومهلگه و داب و نهریت و دهورووهر و خیزان، چونکه ئهوه داب و نهریته تنها بۆ کچان به نهنگیان زانیوه، (کهزأل) ههمیشه بهردهوام له عهشقه دهویت، بهلام ژنیش فهرامۆش ناکات ئهوه له کومهلگهیهکی پیاو سالاردا

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

دهژیت که تیایدا ژن به تاوانی خوشهویستییهوه دهچهوسینریتتهوه و سوکایهتی به ژنبوونی دهکریت و بهناوی ناموسهوه کویت و بهند دهکریت و دهش کوژریت، زورجار چاندنی ئەم ترسه له لایهن دایکهوهیه بۆ کچهکهی:

خوشهویستی و باسکردنی گهرانهوه بۆسهردهمی مندالی و تیکهل به فیمینست:

له روانینی چاوهکانت

که سهیری چاوانت دهکهم

له دهریایهک رادهمیتم

دهمباتهوه سهردهمی مندالم و

له دوامهوه دایکم هاوارم لی دهکا

کچی، نهروژی ئەو دهریایه دهتخنکینی (ل ۱۰۱)

(کهژأل) بۆ چاوی خوشهویستهکهی سازیک ههلهدهگری و ژنیهکانی ریک دهخات و دهیچری، شاعیر وینهیهکی پاکی خوشهویستی پیشان داوه که چون رۆ چووته قولایی چاوهکانی و تی راماره و به خهیل دهگهریتتهوه سهردهمی مندالی و، چونکه سهردهمی مندالی پر راسگویی و پاکی و جوانییه، ئەمی شاعیر له ئیستادا جوژیک له ترسی بیوه دیاره، ترس له ههرس هینان و تیکشانندن و خو به دهستهوه دان له بابتهی خوشهویستی کردن، ئەم هویانه وا دهکات بهدوای دهربازبوون بۆ ئەم حالته نا ئاساییه بگهریت، تاکه رینگایهکیش بۆ رزگاربوون ههولدانی گهرانهوهیه بۆ سهردهمی مندالی، بۆ ئەو قوناغهی که له دهرهوهی ئیپرسینهوه و بهرپرسیاریتی بووه، بهلام دواتر وهکوو راجهلهکینیک به بانگ لیکردنی دایکی و ئاماژهیهک بۆ وهبیرهینانهوه دهگهریتتهوه نیو دنیاوی واقع وئو راستییه به بیری خوی دههینیتتهوه وهکوو کچیک که له کۆمهلهگهیهکدا دهژیت که خوشهویستی بۆ کچان قهدهغهیه و به عهیهبه دادنهژیت بویه شاعیر پیی وایه که ون بووه لهنیو ئەو کوتهی بۆی دروست کراوه له لایهن کۆمهلهگهوه:

تایبهتمهندی جهستهیی (دایکایهتیکردن):

بۆ ئەوهی بمدوزیتتهوه...

برۆتیر تیر بونی

دهسته ماندووهکانی باوکم بکه و

تهنیا دوو دلۆپ له فرمیسیکی

نیگا کالبووهکانی دایکم و

شهرمی قهیره کچهکانی ولاتهکهم بخورهوه

من وام لهوى

دواتر له نيو سوزى ههناسه بهگول چينراوهكانى

كۆرپهكانمدا ههناسهكانم بهدى بكه و

له نيو باخچه رهنگينهكانى هاوسهرهكهمدا

ساباتيكم ههيه بو پشوو

وهه لهويم (ل ٧٣)

لهم شيعردا كهزأل خوى به هاودهمى ئهو كچانه دهزانيت كه له لايهن كۆمهنگهوه به شيوازيكى زبر نازناوى (قهيره)يان بو بهكار دههينن، بهكارهينانى وشهى قهيره نازناويكه له لايهن كۆمهنگهوه به كچيكي تمهن گهوره دهوتريت كه شوى نهكرديت ،شاعيريش دهيهويت وهكوو ژنيك به شيعرهكانى گوزارشت له خهم و نازرهكانى بكات، ههروهها داياكايهتى كردن بو كۆرپهكهى و سوز بهخشينى به جورنيك ههناسهى تيكهل به ههناسهى كۆرپهكهى بكات شيوازيكى ترى شيعرى ژنانهى كهزأل دهردهخهن، جگه لهمه كهزأل ليردا وهكوو ژنيك دهيهويت ژنايهتى خوى لهم شيعردا بنوييت گوزارشت له ئهو دلسووزى و قوربانيدانهى بكات كه ژن ههيهتى ،ئهو دلسووزى و قوربانيدانهش نهك تهنها ناخوشى و نازارى دايقى و خهم و نازارى قهيره كچهكانى ولاتهكهى كه ئهم نازناوهيان لى ناوه له لايهن كۆمهنگهوه وهكوو تانهيهك، ، جگه لهم خهمانه كه كهزأل وهكوو ژنيك گوزارشتى ليكردون، خهمى دهسته ماندوووهكانى باوكى و ژنيتى دهريرين بو هاوسهرهكهى و شيوازي نووسينى ژنانهى كهزأل دهردهخهن.

(كهزأل) له يهكيك له شيعرهكانيدا ئهو ئامرازانهى كه ژنان بو جوان دهرخستى خويان بهكارى دينن وهكوو ئامرازنيك شيعرهكهى پى رازاندوتهوهو دهريرينيكي تهواو ژنانهى به شيعرهكهى بهخشيوه:

• شيوازي دهريرينى ژنانه وكهرسته و ئامرازى رازاندنهوهى ژنان:

هاتيتمهوه لهگهل خوتا

گهردانهو گواره و بازنت بو هينابووم

تا به گوچكه و مهچكه و گهردنا

وهكوو ئهوين پيناسه بى و

ههليان واسم!

بهلام نازيز باش بزانه

له تو دووريم ئهمانه گشت

الأسلوب الأنثوي في قصائد كهزأل إبراهيم خضر

خاوهن خهمن

وهكوو گیانم وهكوو ناخم

ئاسمانیکی پر له تهمن! (ل ۸۳-۸۴)

(كهزأل) له زۆرئك له شيعرهكانيدا سوودی له كههسته و وشهى تايهت به رهگهزى ژنانه وهرگرتوو و شيعرهكانى پى رازاندوتهوه(كهردانه، گواره، بازن) ئهو كههستانهن كه ژنان بو جوانكردى خويان سوودی لى دهبنن وله فهزای شيعرهكانيشياندا رهنگى داوهتهوه و شيعرى پى دهرازانينهوه، بهلام كهزأل له بهشى دووهى شيعرهكهيدا ئامرازهكانى رازاندنهوهيشى وهكوو خوى به مروف كردوو و له نهگهرى دووربوون له خوشهويستهكهى ئەمانيش وهكوو خوى دهبنه خاوهن خهمن و ئازار، له كاتئيدا ئامرازهكانى رازاندنهوه هوكاريكن بو دلخوشى ژنان نهك خهمن، تايهتمهنديهكى شيعرى ژنان دووگیان بوون و مندالبوونى سروشتيه:

تايهتمهندی جهستهی :

من شاعیر نیم

بهلام نهگه لیم بپرسن

كۆرپهى كام هونراوه جوانه

دهلیم ئهوهی

ژانى سروشتى كيشاوه و

بهیى بهنج و بی دكتور و، بی دهرمانه؟! (ل ۱۱۵)

مندالبوونى سروشتى و(ژانى مندالبوون) ئهو ئازارهيه كه تهنها ژنان پييدا تيپهر دهن و ههست به قورسى و ئهو ئازاره دهكهن، شاعیر وهكوو ژنيك ئهو ئازارهى كردوته ههويى شيعرهكانى، ئهوپيى وایه ئهو قورسى و نارحهتيانهى شاعیر لهكاتى نووسينى شيعرهكهيدا پييدا تيپهر دهبيت ههمن ئهو ئازارى له دايك بوونه سروشتيهيه كه ژنيك لهكاتى مندالبووندا دهبيينيت، (كهزأل)يش وهكوو ئهو شاعيره كوردانهى كه شيعرهكانيان به رۆلهى خويان زانيوه ئهوهى خستوته روو كه شيعرهكانى وهكوو كۆرپهى ئهون به ئاسانى و بهیى ئازار له دايك نهبوون، پيشى وایه چون دايكيك سههرراى ئهو ههموو ئازارهى كه دهبيينيت لهكاتى مندالبووندا كۆرپهكهى زور له لا خوشهويسته، شاعيريش بهههمن شيوهى ئهو دايكه ئهو هونراوهى زور لا جوانتره كه ئازارى زورى بينيوه لهكاتى نووسينيدا.

ئهنجام:

12.Hamid Gholami, Bakhshizadeh Masoomeh, Iranian Women's Poetry and Women's Listening Style

13.Diwan:

14.Kejal Ibrahim Khadr, Diwani Kejal Ibrahim Khadr, Volumes 1, 2, 3,

